

Η Κυθρέα: Ιστορικό Διάγραμμα Χύτρων*

Ο Άγιος Δημητριανός Επίσκοπος Χύτρων

του Κώστα Κύρρη

Από το 648/9 είχαν αρχίσει οι αραβικές επιδρομές, αλλ' οι Χύτριοι δεν αναφέρονται ακόμη ανάμεσα στις πόλεις που λεηλατήθηκαν ή κατελήφθησαν, προφανώς λόγω της θέσεώς των.

Στις αρχές του 1' αιώνα θα γίνει κι αυτό, επί επισκόπου Δημητριανού, πού διαδέχθηκε στα 885 τον Ευστάθιο όταν ο τελευταίος εξελέγη (αρχι) επίσκοπος Σαλαμίνος – Κωνσταντίας με Ψήφον όλων των Κυπρίων επισκόπων ως ο ικανότερος για την πρώτη της καθέδρας αυτών αρχήν.

Ο Ευστάθιος με τη σειρά του αξίωσε κι έπεισε τον ενάρετο, από τη συνοικία Συκά κοντά στο Παθαίκυθρο, συμπολίτη του Δημητριανό, πού είχε παντρευθεί με πίεση, έμεινε όμως παρθένος και χήρεψε σε τρεις μήνες, έγινε μοναχός στη μονή Αγίου Αντωνίου στην Κυθρέα και χειροτονήθηκε πρεσβύτερος από τον Ευστάθιο, να τον διαδεχθή στο θρόνο των Χύτρων. Ο Δημητριανός, κατά την παράδοση πρώην μυλωνάς στο μύλο Περτελεμέν της Κυθρέας, υπήρξε ο ενδοξότερος επίσκοπος Χύτρων, ένδοξος σε μία περίοδο τραγική σαν τη δική μας: Κατά το καλοκαίρι του 912, όταν ο Δημητριανός ήταν 80 χρόνων, ο εξωμότης ναύαρχος του αραβικού στόλου Damiana από την Ταρσό, εκμεταλλευόμενος την αντίθετη τότε προς τις αραβοβυζαντινές συνθήκες χρησιμοποίηση της Κύπρου, διχοτομημένης και «ουδέτερης» ως βάσεως για εκστρατεία στη Συρία και στην Κιλικία στα 910, και στα 911 στην Κρήτη, από το Βυζαντινό στρατηγό Ιμέριο, διενεργεί σ' αντίποινα

σκληρή και βάρβαρη επιδρομή κατά των ανατολικών κυρίως περιοχών της Κύπρου, πού κράτησε 4 μήνες. Προς το τέλος οι επιδρομείς εληνηάτησαν και την επισκοπή Χυτρίας καί μετέφεραν χιλιάδες Κυπρίους αιχμαλώτους στη Βαγδάτη. Με δική του πρωτοβουλία τότε ο υπέργηρος ιεράρχης, πού δεν έθιξαν οι Άραβες, αναλαμβάνει (τέλη 912 – αρχές 913) διπλωματική αποστολή στη Βαγδάτη για να ελευθέρωση τούς αιχμαλώτους (ο αρχιεπίσκοπος φαίνεται ότι είχε σκοτωθή στη Ρηναισία της Κωνσταντίας). Εκεί τον συνάντησε μια Βυζαντινή αποστολή πού μετέφερε γράμμα γραμμένο κατά τον Αύγουστο του 913 από τον πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαον τον Μυστικόν προς το Χαλίφη και ζητούσε με νομικά και ιστορικά επιχειρήματα την απόλυση των Κυπρίων αιχμαλώτων, τα ίδια πού ήδη είχε έπικαλεσθή ο Δημητριανός για ν' αποδείξη την αθωότητα των Κυπρίων και την άδικη μεταχείρισή τους από τον Damiana ότι οι Κύπριοι δεν ήσαν υπεύθυνοι για την δράση του Ιμερίου, που τους επεβλήθη με τη βία, και δεν παρέβησαν τις συνθήκες, γι' αυτό ο Damiana παρανόμησε κτυπώντας τους σκληρά και άγρια. Με δάκρυα στα μάτια εξέθεσε στον Χαλίφη τα γεγονότα και τα επιχειρήματα του. Και ο Χαλίφης διέταξε την απόλυση και επιστροφή των αιχμαλώτων όλων στην Κύπρο μαζί με τη λεία πού είχε μεταφερθή στή Βαγδάτη. Πριν προλάβη να εκλεγή αρχιεπίσκοπος, ο σεβάσμιος γέροντας απέθανε στά 915 (6.ΧΙ), μετά ποιμαντορία 25 ετών, καί 40 χρόνων ασκητική ζωή, σύμβολο καί φωτεινό παράδειγμα, προσωπικότης διεθνής.

Οι Χύτροι απέβησαν τότε εκκλησιαστικό και πολιτικό κέντρο τής Κύπρου, αν και όχι βέβαια αρχιεπισκοπή ούτε πολιτική πρωτεύουσα —όπως υποστηρίχθηκε—. Ο ναός του Αγίου Δημητρίου χτίστηκε κατόπιν προς τιμήν του λαμπρού επισκόπου της πόλεως, που ή λατρεία του διαδόθηκε και σ' άλλα μέρη της Κύπρου (Δάφι, Λευκομιάτη, κ.ά.), κι οι παραδόσεις γι' αυτόν αφθονούν.

Απόσπασμα από την εισήγηση του Κώστα Κύρη που ανακοινώθηκε στο Ιδρυτικό Συνέδριο του Σωματείου μας στις 24.7.76 στο τότε κινηματογράφο Μιμόζα στη Λευκωσία. «Κυθρέα Χαριέσσα» Περιοδικό Ακτή - Σειρά Ελληνομνήμων 5, Λευκωσία 2002.